

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาระดับความต้องการในการดำเนินการจัดการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผา การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยกระบวนการจัดการความรู้ กระบวนการในการจัดการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่นผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ระดับความต้องการจัดการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจความต้องการการจัดการเรียนรู้จำนวน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ครูโรงเรียนบ้านเม็กดำ ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และภูมิปัญญาท้องถิ่น และ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รวมทั้งสิ้น 193 คน เป็นเพศชาย 79 คน คิดเป็นร้อยละ 40.93 ของทั้งหมด ในส่วนของอายุของผู้ตอบแบบสำรวจความต้องการมีอายุอยู่ในช่วง 10-20 ปี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 78 ของทั้งหมด ส่วนระดับการศึกษามีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 78 ของจำนวนทั้งหมด ความต้องการในการพัฒนาการเรียนรู้อาชีพในท้องถิ่นโดยกระบวนการจัดการความรู้ ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสำรวจทั้ง 3 กลุ่มมีความเห็นว่าการเรียนรู้อาชีพในท้องถิ่นเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชนและสามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดความรักในท้องถิ่น เรื่องที่ต้องการที่จะนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุดคือเรื่องเครื่องปั้นดินเผา รองลงมาคือการเกษตรแบบดั้งเดิม การจักสาน การเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การทอผ้า ตามลำดับ ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนากระบวนการเรียนเครื่องปั้นดินเผาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น พบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่สั่งสมเป็นเวลานานมีประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สูงสุด การกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมของกิจกรรม ครูและภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องร่วมกันวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นจะทำให้ นักเรียนมีสัมมาคารวะ

ต่อผู้ใหญ่และไม่ล้มรากเหง้าของตนเอง สามารถรักษาไว้ซึ่งองค์ความรู้มีการถ่ายทอดสู่ลูกหลานทำให้เรียนได้อย่างเป็นธรรมชาติ เกิดความคุ้นเคยและความเป็นกันเองซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสนทนากลุ่มทำให้ได้ข้อสรุปว่า ให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาชีพในห้องดิน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ โดยให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถในด้านเครื่องปั้นดินเผา มาเป็นผู้ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้

จากการสำรวจระดับความต้องการสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับความรู้ในห้องดินที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องให้ชุมชนมีส่วนร่วมและจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น” ซึ่งในความหมายนี้เห็นว่าการจัดการศึกษาถือว่าเป็นหน้าที่ของทุกคน ทุกภาคส่วนจะต้องสร้างร่วมมือพัฒนา สร้างสรรค์การศึกษาเพื่อประโยชน์ของคนทุกคน โดยจะต้องให้ความสำคัญต่อความเป็นท้องถิ่นหมายถึง การจัดการศึกษาต้องให้ความสำคัญต่อความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ และธรรมชาติกับธรรมชาติ อาจกล่าวได้ว่าการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น คือการใช้ความรู้ในห้องดินให้เกิดประโยชน์ในกระบวนการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

การจัดการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ เรื่องเล่าเร้าพลัง ตามแนวคิดของ โนนากะและทาเคอูชิ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. การถอดความรู้ฝังลึก โดยแบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม ให้ไปฟังภูมิปัญญาเล่าเรื่องเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผาที่ได้ปฏิบัติต่อกันมาถือว่ามีประสบการณ์ จากภูมิปัญญากลุ่มละ 1 ท่าน ซึ่งนักเรียนได้มีการสอบถามในบางประเด็นเพิ่มเติมโดยใช้เวลากลุ่มละประมาณ 1 ชั่วโมง เวียนสลับกันไปทั้ง 4 กลุ่ม ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4 ท่าน คือ นางละมุด ตอรัมย์ นางสังข์ ธนุศรี นางพันธ์ รัตนโชติ และนายเรือง ขางนอก ในบรรยากาศที่เป็นกันเอง
2. การสกัดขุมความรู้ เมื่อนักเรียนได้ฟังเรื่องราวเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผาแล้วผู้วิจัยได้นักเรียนเขียนความรู้ที่ได้จากเรียนรู้ โดยเขียน 1 แผ่น ต่อ 1 ความรู้ที่ได้ โดยสามารถเขียนได้คนละหลาย ๆ แผ่นแล้วนำไปติดที่บอร์ดที่จัดไว้
3. การสังเคราะห์แก่นความรู้ เมื่อนักเรียนนำความรู้ที่ได้จากกระบวนการเรียนรู้ไปติดที่บอร์ดเรียบร้อยแล้ว นักเรียนทุกคนมาร่วมกันศึกษาความรู้ในกระดาษแต่ละแผ่น แยกเป็นหมวดหมู่ ความรู้หมวดเดียวกันไปไปติดในกลุ่มเดียวกัน นักเรียนร่วมกันหลอมรวมความรู้ให้เป็นข้อความที่สละสลวยทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่
4. วิธีการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ การทบทวนหลังการปฏิบัติงาน ผู้เรียนได้สะท้อนตามข้อคำถามพบว่า ก่อนเริ่มกิจกรรมทุกคน

คิดว่าเครื่องปั้นดินเผาซึ่งเป็นของคนโบราณคนสมัยเก่าคงไม่น่าสนใจที่จะเรียน สิ่งที่ได้เกินความคาดหมายในครั้งนี้คือ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ทุกคนได้แสดงออกถึงความรัก ความเอื้ออาทรระหว่างวัยสองวัยซึ่งถึงคุณค่าของของมรดกทางวัฒนธรรม ทำให้ทุกคนได้มากกว่าความคาดหวังที่ตั้งไว้ แต่สิ่งที่ต้องเพิ่มเติม คือ การเพิ่มเวลาในการจัดการเรียนรู้จากกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปอนุรักษ์สืบสานให้คงอยู่ตลอดไปตลอดจนสามารถนำไปบูรณาการในการเรียนรู้จากเครื่องปั้นดินเผาเดิมปั้นเครื่องใช้ในครัวเรือนประยุกต์เป็นไปตามความต้องการในปัจจุบันเป็นการผสมผสานวัฒนธรรมในสองยุคเข้าด้วยกัน

5. การถอดบทเรียน เป็นการสืบค้นความรู้จากการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเขียนเป็นแผนที่ความคิด (MIND MAP) ลงบนกระดาษชาร์ตที่เตรียมไว้ สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ดังนี้ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเครื่องปั้นดินเผา วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการทำเครื่องปั้นดินเผาคุณค่าของเครื่องปั้นดินเผาวิธีการขึ้นรูปและการเผา

จากการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการความรู้ของ Nonaka และ Takeuchi Nonaka และ Takeuchi ได้นำเสนอตัวแบบทางทฤษฎีการสร้างความรู้ว่าเป็นพลวัตรนี้ โดยยึดหลักสมมติฐานที่สำคัญว่า ความรู้ของมนุษย์ถูกสร้างขึ้นและขยายออกไปโดยปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างความรู้โดยนัยกับความรู้โดยชัดแจ้ง เราเรียกปฏิสัมพันธ์นี้ว่า “การเปลี่ยนสภาพความรู้ (Knowledge Conversion)” นั่นคือการเปลี่ยนสภาพความรู้ จะทำให้เกิดการสร้างความรู้ขึ้นนั่นเอง ซึ่งในการสร้างความรู้จะเกิด “เกลียว (Spiral)” เกลียวเกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้โดยนัยกับความรู้โดยชัดแจ้ง และถูกยกระดับขึ้นอย่างเป็นพลวัตรจากการสร้างความรู้ระดับล่างสู่ระดับที่สูงขึ้น เป็นเช่นนี้วนออกไปเรื่อย ๆ คล้ายคลึงเกลียวความรู้ (Knowledge Spiral)

ผลจากการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น

นักเรียนได้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับคุณค่าของเครื่องปั้นดินซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของชุมชน ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกรักใคร่ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีตและความงดงามหัตถกรรมในครอบครัว ทำให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมคุณมรดกอันทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยได้ร่วมลงมือปฏิบัติจริงทำให้สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมและนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาต่อยอด

ภูมิปัญญาท้องถิ่นครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียน จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่อบอุ่นและเป็นมิตร ไมตรี ตลอดจนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้อย่างเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน สนับสนุนให้ผู้เรียนได้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกิดความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการ เรียนรู้ ร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้ เห็นความสำคัญถึงองค์ความรู้ที่อยู่ในตัวเองเป็นพลังสำคัญ ในการขับเคลื่อนและส่งผลให้การจัดการศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์

จากการวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดการจัดการความรู้ของสถาบันเพิ่ม ผลิตผลแห่งชาติสถาบันเพิ่มผลิตผลแห่งชาติโดย บุญดี บุญญากิจ และคณะ (2547 : 124) ได้ ศึกษากรอบความคิดของการจัดการความรู้และสรุปเป็นขั้นตอน หลักของกระบวนการความรู้ เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถสร้างและจัดการความรู้ที่มีอยู่เดิมภายในองค์กรและความรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การค้นหาความรู้ (Knowledge Identification)
2. การสร้างและแสวงหาความรู้ (Knowledge Creation and Acquisition)
3. การจัดความรู้ให้เป็นระบบ (Knowledge Organization)
4. การประมวลและกลั่นกรองความรู้ (Knowledge Codification and Refinement)
5. การเข้าถึงความรู้ (Knowledge Access)
6. การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge Sharing)
7. การเรียนรู้ (Learning)

อภิปรายผล

1. ผลจากการศึกษาระดับความต้องการในการจัดการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้ กระบวนการจัดการความรู้

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จากแบบสำรวจความต้องการ 3 กลุ่มคือ ครู ผู้ปกครองนักเรียน และภูมิปัญญาท้องถิ่นและนักเรียน หลังจากนั้นได้นำเสนอผลการวิเคราะห์แบบสำรวจความ ต้องการในการสนทนากลุ่ม ซึ่งได้มีการยึดหยุ่นในการดำเนินการตามบริบทของชุมชน ทำให้ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้โดยนำภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องเครื่องปั้นดินเผามาเป็นผู้ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกระบวนการในการเชื่อมโยงบทบาทครอบครัว สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษาให้ผู้ มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาในท้องถิ่น ชุมชนสามารถสะท้อนความพึงพอใจเป็น ประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประโยชน์โดยรวมสามารถเปิด

โอกาสให้ทุกภาคส่วนมาร่วมกันวางแผนการจัดการเรียนรู้ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้อย่างเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งสอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับ บิคารมราคา ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน สมรรถนะที่ 4 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่างๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การทำงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยการสร้างเสริมความสัมพันธ์ อันดีระหว่างบุคคล การจัดการ ปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของ สังคมและสภาพแวดล้อม และการรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อ ตนเองและผู้อื่น

2. การพัฒนาการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ ซึ่งมีเครื่องมือให้เลือกใช้ได้เหมาะสมตามบริบทของผู้เรียน ชุมชน ซึ่งประกอบด้วย เรื่องเล่าเร้าพลัง การสกัดขุมความรู้ การสังเคราะห์แก่นความรู้ การบันทึกผลหลังการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ และการถอดบทเรียน โดยเชื่อมโยงเข้ากับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว มาตรฐาน ง 1.1 เข้าใจการทำงานมีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ คุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัว

จากการฟังเรื่องเล่าจากมวลประสบการณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ทำให้เกิดและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้ สืบสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนจัดการองค์ความรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนา ภูมิปัญญา ต่อยอด ใช้ประโยชน์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการสืบสืบทอดและรักษาไว้ได้อย่างรู้คุณค่าสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยผู้สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ ด้านสถาบันการศึกษา (1) พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็น ศูนย์กลาง ค้นหาศักยภาพเด็กและพัฒนาให้สอดคล้องกับความสามารถและความถนัด ผู้ความ เป็นเลิศ เชื่อมโยงการเรียนรู้ในระบบและนอกระบบการศึกษา ควบคู่กับการปลูกฝังคุณธรรม

จริยธรรม (2) พัฒนาและจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ทักษะพื้นฐานเข้มแข็ง พร้อมต่อการประกอบอาชีพ รวมทั้งชี้แนะแนวทางการเข้าสู่อาชีพเพิ่มความรู้เรื่องทักษะชีวิตทักษะพื้นฐาน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกรูปแบบ (3) สร้างและพัฒนากำลังคนที่มีความเป็นเลิศในการสร้างสรรค์นวัตกรรม โดยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เน้นการปฏิบัติจริงตั้งแต่ชั้นปฐมวัยให้ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ และผู้รู้ด้านภูมิปัญญาไทยมีส่วนร่วมถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ (4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม โดยให้ความสำคัญกับฐานทางด้านเทคโนโลยีที่พึ่งพาตนเอง นำภูมิปัญญาไทยผสมผสานกับเทคโนโลยี รวมทั้งเผยแพร่องค์ความรู้อย่างกว้างขวาง (5) เป็นแหล่งข้อมูลของชุมชนและที่ปรึกษาทางวิชาการของชุมชนทำการวิจัยร่วมกับชุมชนถอดรหัสความรู้ภูมิปัญญาที่อยู่ในตัวคนให้เป็นความรู้ที่เปิดเผย และสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการต่อยอด ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ชุมชนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันรวมทั้งสร้างศักยภาพชุมชนให้สามารถจัดการความรู้ในชุมชน

3. ผลจากการพัฒนาการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น

นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างการวิจัยในครั้งนี้โดยส่วนใหญ่ยอมรับว่าการจัดการเรียนรู้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้อย่างเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ผู้รู้ และผู้สูงอายุที่มีประสบการณ์ โดยการสืบค้น ถอดความรู้ ภูมิปัญญาที่มีอยู่ในตัวคนเป็นความรู้ที่สามารถเรียนรู้ได้ รวบรวมจัดเป็นคลังข้อมูล ผู้เรียนได้รับการส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารโรงเรียนและครูได้ตระหนักว่าได้เปิดโอกาสให้บุคลากรผู้มีส่วนร่วมได้ร่วมกันวางแผน และยอมรับว่ากระบวนการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่จุดหมายของหลักสูตรทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนมีการนำไปออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียน โดยส่งเสริมให้ปราชญ์ ผู้รู้ ผู้สูงอายุในชุมชนมีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้สู่คนรุ่นใหม่ เกิดความภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเห็นความสำคัญถึงองค์ความรู้ที่มีอยู่ในตัวเองพอใจในตนเองที่ทำให้ผู้อื่นเข้าใจได้ พอใจในการได้ช่วยเหลือผู้เรียนภูมิใจในความสำเร็จของตน ภาคภูมิใจที่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน สามารถปรับตนเองให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เกิดการรวมกลุ่มในเชิงสร้างสรรค์ของ

มีปัญหาในการสร้างและเชื่อมโยงเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสอดคล้องกับข้อเสนอ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552 – 2561) ที่กล่าวว่า วิสัยทัศน์คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน เพื่อให้คนไทยทุกคนได้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพในทุกระดับ / ประเภทการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้

1.1 ครูควรนำกระบวนการเรียนรู้เครื่องปั้นดินเผาโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในการจัดการเรียนรู้ตามบริบทของโรงเรียน

1.2 โรงเรียนส่งเสริมสนับสนุน โดยการเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอกในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพ คุณธรรม อยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น พึ่งตนเองได้อย่างมีศักดิ์ศรีสังคมให้ยกย่องผู้ที่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนเป็นคนที่มีคุณค่า

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ให้หลากหลายสอดคล้องกับความต้องการและเหมาะสมกับบริบทแต่ละท้องถิ่นซึ่งมีอาชีพที่จะจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- 2.1 การเรียนรู้การเกษตรพอเพียงโดยกระบวนการจัดการความรู้
- 2.2 การเรียนรู้พืชสมุนไพร โดยกระบวนการจัดการความรู้
- 2.3 การเรียนรู้การเลี้ยงปลาโดยกระบวนการจัดการความรู้